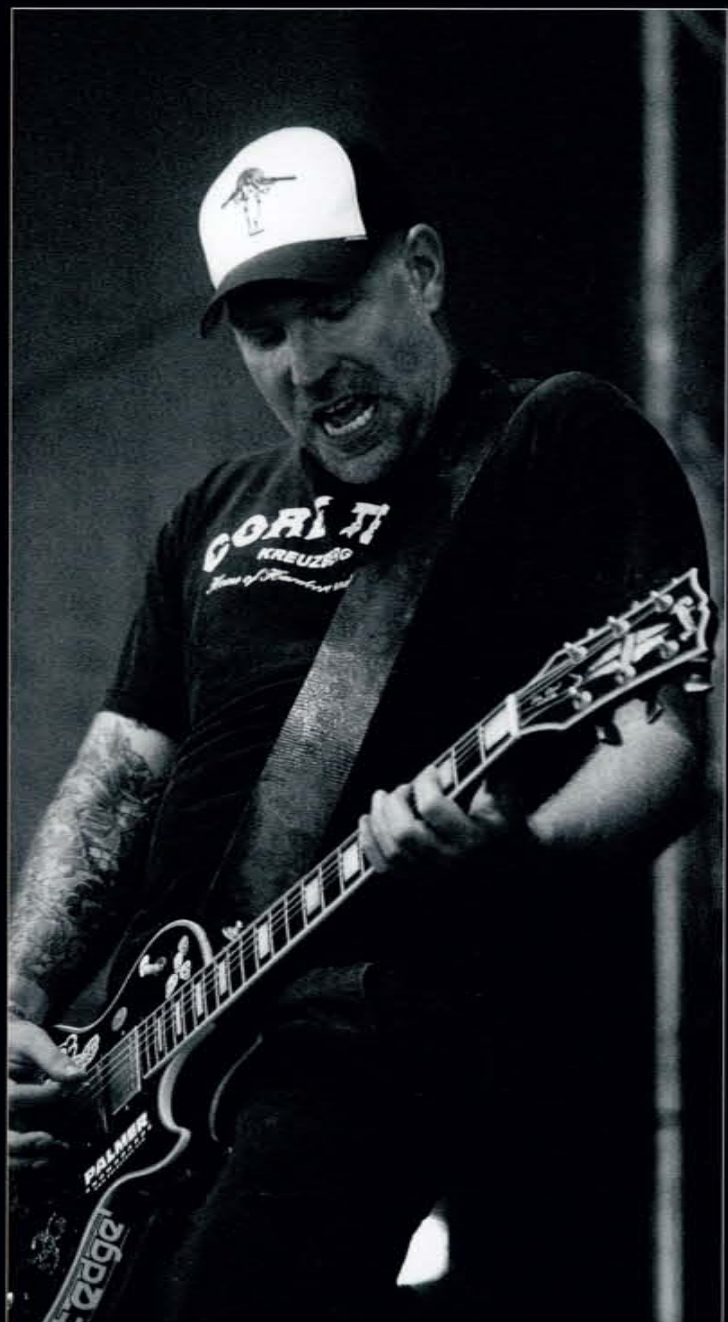

90'ERNES

ÅRHUS

Fra dansemusik til koncertmusik – og tilbaws igen

Århus' største force i årtiet var undergrund og amatørmusik. Der var en tung musikalsk arv at løfte for spillemændene, som blev tiltrukket af byens muligheder med hemmelige liveklubber og festivaler. Ude i horisonten vinkede den forjættede pladekontrakt, måske ...

Av, av, av. Den århusianske musiksæl og -identitet havde ondt i 1998. I årevis havde lokale medier i selvsving fortalt om rockens krise og død så mange gange, at den nærmest var blevet en sandhed. Mange af talenterne var flyttet til København.

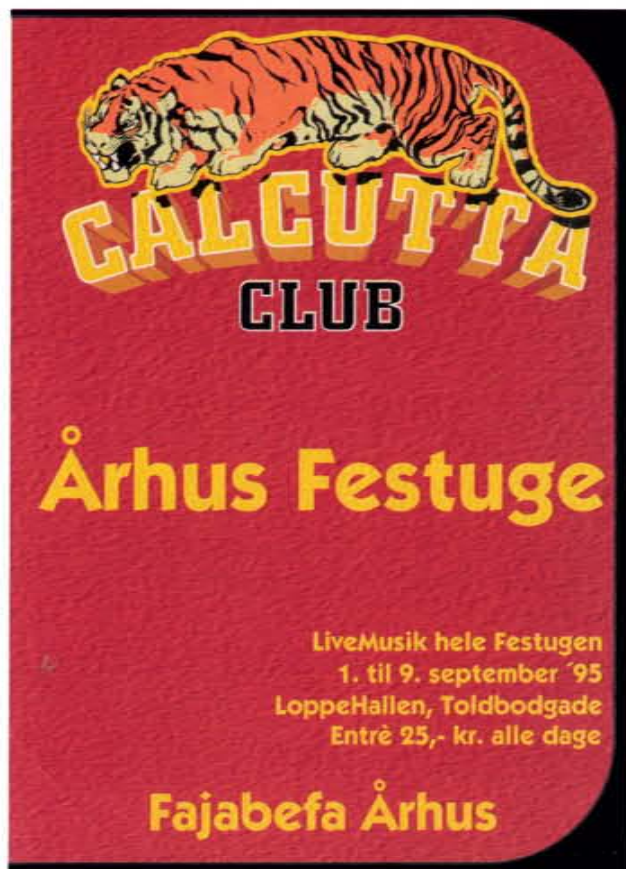
Århus Teater gned salt i såret med forestillingen "Made in Aarhus", der præsenterede sange fra den århusianske rockscenes guldalder, bl.a. fra Gnags, PS 12, Thomas Helmig, Anne Linnet, Lars Muhl, TV-2, Lars H.U.G. og Flemming "Bamse" Jørgensen. "En hyldest til den tid, der var engang, fra den tid der er nu", forklarede manden bag forestillingen, Søren Dahl.

Samme år sagde den grønne - men selvsikre - kvartet Nephew til DMF's lokalblad Basunen, at "nevøen" med sin eftertænksomme pop kunne redde Århus' musikliv og blive den nye store ting fra Jyllands hovedstad. Men trængte byen til at blive reddet?

"Ja, det er sigende, at "Made in Aarhus" får så megen opmærksomhed på nogle halvgamle, dårlige numre, mente forsanger Simon Kvamm. Spillestederne og det offentlige så ikke græsrodderne og var uvillige til at give bands med originalt materiale chancen:

"F. eks. spillede vi sidste år på Calcutta Club (en Fabjebefestival i Festugen, red.), hvor der var plads til alle opkomlingene. Men det får ikke længere kommunal støtte. Kommunen kunne prøve at fatte, at Århus ikke længere er Gnags og TV-2, og at der må noget støtte til, hvis et nyt miljø skal opstå", sagde Nephew.

Arven fra firserne var tung at løfte. Men var halvfems-erne virkelig så musikalsk magre? Selvfølgelig ikke.

Flest bands i Århus

Årtiet begyndte lovende. Østblokken kollapsede, og allerede i efteråret 1989 sendte Frontløberne Next Stop- kulturkaravanen "Klub Kronstadt" på en måneds turné i Sverige, Finland og Sovjetunionen (Leningrad og Moskva). Med i bussen var bl.a. DJ Kjeld Tolstrup (K8) samt orkestrene Picnic og Shirtsville. Og da ROSA - Dansk Rock Samråd i 1991 udgav cd'en "Secrets 3" med nye, lovende navne, var der kun århusianske bands på repertoire, nemlig Shirtsville, Dreft, Strand og More Sad Clowns.

"Jeg har naturligvis ikke haft de geografiske briller på, da vi skulle vælge de fire navne. Det har vel noget at gøre med, at musikken i Århus er langt mere synlig, og konkurrencen er større. Jeg vil æde min hat på, at der er langt flere bands pr. indbygger i Århus end i København," bedyrede journalist Jan Sneum fra DR.

I den mere salgbare afdeling klarede rock-popperne Michael Learns to Rock og Nice Little Penguins samt de elektroniske hitmagere fra Cut'n'Move sig rigtig pænt, også internationalt. Samtidig sparkede nye orkestre århusianske omkvæd ind i den danske sangskat, fx Her Personal Pain og Dicte, som leverede melodios rock med uhørt stor lyd. De vandt i 1989 konkurrencen "Vi har scenen - Har I musikken?" og var bl.a. med på ROSA's "Secrets 2 Live". Albummet "Songs from Cinema Café" og singlen "Touch" tonsede ud i den nationale æter i 1992, men i marts '93 opløste orkestret sig selv efter en Grammy ("Årets Nye Danske Navn").

Stilforvirrede halvfemsere

Også den østjyske scene var fragmenteret med subkulturer og nicher. Verdensscenens nye, mangfoldige genrer spejlede sig i Århus Bugten. Alle orienterede sig globalt. Prisen var, at der i nogle år ikke kom nogen rigtig store rockstjerner fra byen, men tendensen var også tydelig på landsplan. Hvor pladesalget tidligere var fordelt på 10-15 store og meget synlige kunstnere, blev salget nu fordelt på 100, meget forskellige kunstnere.

En fællesnævner var dog, at både bands og det lokale livepublikum havde en glubende appetit på amerikanske heavy funk- og grungetoner a la Nirvana, Living

Colour, Rage Against The Machine, Red Hot Chili Peppers, Soundgarden og Pearl Jam.

Den tykke rockgrød nærerede hårdtslående lokale orkestre som Inside The Whale (eks-Herning), Calcutta Anazamama, Zircus, At Least Beauty, Mighty Muffin og ikke mindst Impotators, som ruskede op i rockmiljøet med hip hop, trash, metal, funk og jazz. Kvartetten var i 1993 finalister i DM i Rock, hvor det blev til en tredjeplads efter Dizzy Mizz Lizzy og Kashmir.

Der skulle helst synges på engelsk i den såkaldte "grønne bølge", og uanset om man spillede grunge, trip hop, brit pop, big beat eller psychobilly var drømmen at triumfere på live scenerne og at opnå den forjættede pladekontrakt, så man (måske) kunne leve af at spille. I de år var modeordene undergrund, vækstlag, crossover og upcoming.

Det lagde en dæmper på byens professionelle plademiljø, at Genlyd blev opkøbt i 1990. Mange nøglepersoner, som var dynamoer i byen, flyttede til hovedstaden. Derfor måtte århusianske bands fedte for københavnske selskaber som Sony/BMG, Kick Music eller AGM Music (v. rockentreprenør Anders Eigen). I 1994 var den danske rockundergrund bred og potent, men de større, konservative pladeselskaber tog den ikke alvorligt. De turde ikke binde an med ukendte navne.

At sælge sig med kassettebånd

Mens de elektriske spillemænd modtog afslag på afslag, spillede de sig til hår på brystet ved enhver lejlighed, slikkede frimærker og sendte kassettebånd ud pr. snail mail. Der var ikke mange kanaler til at komme videre i en tid, hvor relativt få danskere havde en pc og da slet ikke et 56k modem, så cyberspace som salgskanal var sød fremtidsmusik.

Det var vigtigt at komme med på compilation cd'er som f.eks. Fajabefas "Starsearch", som *måske* blev spillet i P3, ligesom de fleste bands prøvede lykken i konkurrencer som DM i Rock eller "Chancen". Andre vigtige udstillingsvinduer var P3s "Dr. Demo", bl.a. bestyret af Jan Sneum og Carsten Heller (Nephew producer) og Gaffas Båndsalat, ligesom det var eftertragtet at få turnéstøtte fra ROSA eller at medvirke i DR's tv program "ZigZag".

Gør-det-selv kulturen fra firserne fortsatte, men markedet forventede mere. Mange musikere fik adgang til en computer og lavede tjekkede pressemeddelelser, flyers og covers. "Huset" trykte dem billigt. Orkestre brugte lige så megen energi på PR og markedsføring som på at øve og skrive sange. Video og Go-Cards skulle der pludselig også til ... Først i midten af årtiet var det en reel mulighed at præsentere sin musik på fx et amerikansk website med millioner af potentielle

lyttre. Men det var bestemt ikke gratis.

Selv om teknologien ændrede sig radikalt i løbet af årtiet - og billig, digital teknik blev tilgængelig - var kassettebåndsdemoer stadig udbredt langt op i 90'erne. Det kostede kassen at lave det perfekte visitkort i form af en cd, men nogle ruskede i bankrådgiveren og gjorde det selv, nogle gange med støtte fra kommune, amt eller Dansk Musiker Forbund (DMF). Vinyl var yt, og hadejobbet i orkestret var også dengang at lave jobs - at ringe til optaget-toner og bookere, "der kun træffes mandag mellem 16.15 og 16.45".

Spillede for øl og æggesandwich

Uanset drømmen om *pladen* var den rockende virkelighed, at der skulle spilles. I 1994 lød et slag på tasken, at der var ca. 500 orkestre rundt omkring i øvelokalerne. Kun få sprang op på byens etablerede scener, Husets Musikteater, Musikcaféen og Blitz.

Heldigvis insisterede Århus-afdelingen af amatør-musikforeningen Fajabefa - vel landets største - på, at deres orkestre, som havde et højt niveau, fik chancen

nogle gange om året, bl.a. i Rytmeteltet på Officers-pladsen, Achtung (Ridehuset) og Rytmehallen/Calcutta Club (i en hal ved siden af det nuværende Train).

Der var også nicheprægede klubber, som præsenterede eksperimenterende, crossover indie-bands på Musikcaféen, Huset og i Ridehuset. Arrangørerne hed "Dans med døden" (gotisk, industrial), Club Nevermind, Club 100 % (fx "Midsommer Slam" i Ridehuset), Kaleidoscope og Club Drive.

Det var "in" at traktere med live orkestre til private fester i f.eks. kollektiver, og det var ikke svært at gaffe et støttejob for Amnesty International eller andre politiske/ humanitære organisationer som EU-modstanderne eller den marxistiske Klub AK47, der holdt til på Musikcaféen og V58.

Hyren var en håndfuld ølbilletter og en svedende æggesandwich. Samme løn udbetaltes til ballerne i kondemnerede baghuse, fx i "Latinergården", Graven 20, hos foreningen "På Gravens Rand".

I 1995 velsignede Kunstforeningen Croquis Grote-sque byen med en kulturuge, Kultarium, i sagførernes auktionshus i Frederiksgade, hvor der blev spillet til klokken bræk om morgenen. De eksperimenterende, anarkistiske miljøer, bl.a. filmklubben Slagtehal 3, holdt fester i Studestalden på Skovvejen, i Botanisk Have og i bunkeren ved Spanien 19c. Der blev musiceret mange mærkelige steder, men orkestrene fik gjort opmærksom på sig selv. Jo flere der hørte dig, jo oftere ringede telefonen ... Kun de rigtig hippe bands slap gennem nåleøjet til den landsdækkende (og nordiske) Venue Festival eller SPOT festival, som kom til Århus i 1995.

Bonderøvsby

På de etablerede scener blev der indimellem talt om spillestedskrise. I sidste halvdel af halvfemserne gad for få at gå ud. Hvorfor høre Sven Bents sange på Fatter Eskil, når man lige havde hørt Bowie på Midtfyn? Ræsonnementet lød: Musik skal høres på sommerfestivaler og ikke i små lorteklubber i de mørke måneder. I efteråret 1996 diskuterede musikere og kommunalpolitikere, at Århus ikke længere var den rockens by, som man skrev om i turistbrochurer. Der var risiko for lukning af øvelokaler, og med kun tre faste aktive spillesteder tilbage skulle der ske noget.

”Århus er en større bonderøvsby end selv Randers,” sagde sømandspunkerne Vildensky. Det handlede om noget, som kommunale midler ikke kan købe: Miljø. De savnede et sted som 1000Fryd i Aalborg.

”Det har en fantastisk god profil. Man ved, hvad stedet står for, og folk kommer, selv om de ikke kender bandet, fordi stedet i sig selv trækker”.

Der er endnu intet østjysk 1000Fryd, men i 1998 ankom Train, og året efter åbnede VoxHall på tomten af Husets Musikteater, hvor lokale musikere kunne lade sig inspirere af store danske og udenlandske navne.

Slut med at gå på bispen

I midten af halvfemserne var det slut med at få bi-standshjælp eller hæve understøttelse – og samtidig arbejde med musik og kultur. Aktiveringen kaldte, og ”spaden” i øvelokalet blev erstattet med en rive. Den fri ungdomsuddannelse forsvandt også. Det var en bet for græsrodderne, og allerede i 1993 spurgte Husets Magasin: ”Hvor var kulturen uden de langtidsledige?”

Der var god energi på havnen i bunden af Jægergårdsgade, hvor radiostationen Det Åbne Båndværksted (DÅB) og Århus Filmværksted (ÅFV) ligger blandt frysehus-øvelokaler, kunstværksteder og restaurant Kohalen.

I den sødlig-vamle stank fra oliemølle og kvægslagteri, arbejdede bl.a. Dicte, Marcus Winther-John (Inside the Whale), Mads Geertsen (Impotators, Je m’apelle Mads), Rune ”Kalle” Bjerkø (Ruby Fruit Jungle, Drengene fra Angora, Yallahrup Færgesby) og Line Hoeck (The Broken Beats)

HÆNGEBUGSVINET

ROCKER I FESTUGEN

**MIGHTY
MUFFIN**

ONS. 6. SEPT. "HUSET'S MUSIKTEATER"

(plus BELGIEN-DK og PICNIC)

TORS 7. SEPT. KL. 23 "CALCUTTA CLUB"

samt en hel række andre musikere i jobtilbud, eller hvad det nu hed. DÅB var blandt de første i landet til at investere i digitale systemer til lydredigering, Pro Tools. Den gang kostede en 2Gb harddisk ca. 20.000 kr. Stedets kopitårn var også populært, det kunne fremstille hele fire kassettebånd samtidig!

Ukendte Århus-bands fik ingen airplay i landsdækkende radio, men nogle lokalradioer var vakse, bl.a. DÅB ("Electric FM") og studenterradioen. Der var "no mercy" hos de kommercielle Radio Colombo og Århus Nærradio. I 1997/98 opstod "Club Electric" hos DÅB og ÅFV som en reaktion på postulaterne om, at rocken var død. Det var vist landets første program, som inviterede bands/publikum i studiet og sendte live koncerter - samtidig - i radioen og som live streaming på nettet. Club Electric blev også vist forskudt på TV Danmark. Blandt de optrædende var Picnic, Lime, The Dawn, Inside The Whale, The Burning Primitive, De Marco, Dang, Vildensky, Cinnamon Sigh, Brimstone Butterfly, Hallå Då og Saybia! Senere rykkede klubben på Train og Musikcaféen (bl.a. Freya og Tina Dickow). Alle spillede gratis, men fik lyd- og videooptagelser med hjem.

foran Saybia fra Nyborg.

Et par år tidligere - i 1995 - vandt Melanies Breast mesterskabet. Andre flotte Århus-resultater leverede Shine On (nr. 2 i 1998), Nephew (semifinale i 1997), The Dawn (nr. 2 i 1996), Calcutta Anazamama (finale i 1996), Fools Parsley (finale i 1993), og Impotators (nr. 3 i 1993). Ingen af orkestrene oplevede dog raketturen til stjernerne i samme grad som københavnske Dizzy Mizz Lizzy efter deres sejr i 1993. OK, det gik da vist meget godt for Nephew.

Undergrunden heppede på AGF

Også i 1997 havde byens fodboldstolthed behov for støtte. Martin Lindholm fra pladeforretningen Route 66 samlede en del af den århusianske rock undergrund på en hyldestplade til AGF, "Det er tanken, der tæller," på sit eget pladeselskab Mangel På Ilt. Men han havde også en anden dagsorden.

"Århus og rockmusik har de seneste 25 år været identisk med familiære navne som Steffen Brandt og Gnags, men under det glatte lag af platinsælgende rock-veteraner er der et sejlivet undergrundsmiljø", mente Martin, der så pladen som et livstegn og visitkort fra en rockundergrund, der efter mange år i mørke kældre og øvelokaler var klar til opmærksomhed.

Med var bl.a. hårdrockerne Grope, spejderpunkerne Baden-Powell, Supersilent, De Fulde Profeter, Ihjel, Jan Jets' Lost Kids, rapperne i Kongehuset og højhastighedspunkerne Harboøre Holiday. /rw

10 salathoveder!

Mange Århus-bands fandt vej til omtale og ros i GAFFAs demospalte "Båndsalat", hvor man gerne ville fremhæves. F.eks. skabtes årtiets Århus - hype i 1992, da det funky, Prince/Zappa/Chili Peppers - inspirerede orkester King Kane fik 10 salathoveder ud af fem mulige! De havde skiftende sangerinder, bl.a. Louise Svane, Camille Jones og Ida Corr. Hårdrockerne The Burning Primitive spiste også mange salathoveder. /RW

Periodens markante spillesteder, klubber og foreninger

Husets Musikteater (fra aug. 1999: VoxHall), Musikcaféen/Gyngen (bl.a. jamszene), Blitz/Rokken (til ca. 1999), Æsken (World, reggae, jazz, salsa. Lukkede i 2000), Ridehuset, Vester-gade 58, Train (1998), Fatter Eskil, Beboernes Hus i Sølystgade ("Den Borgerlige", ska, skate-metal og hardcore), Sct. Annagades Beboerhus, Vesterbro Beboerhus, Café Ratata (besat hus i Mindegade), Café Eifel (tre etages klub på Lille Torv, hvor McDonalds ligger i dag), Lucys Rock Joint, Mejlgade (tidl. Fru Jensen og Café Himmelblå), Bunkeren v. Spanien 19c, Svineriet, Århus Festuge, Univers, Amfiscenen i Botanisk Have. (bl.a. 1. maj koncerter). Amfiscenen ved Musikhuset, Entré Scenen, Vores Sted, Pappagallo (Musikforening bl.a. med Magic Music og MusicZoo i Ridehuset.), Café Paradis - "Den Sidste", Glaz-huset, Café Under Masken, Scandinavian Congress Center, Musikhuset Aarhus, div. gymnasier, Stakladen, Eforen (kollegiebar ved Statsbiblioteket), fredagsbarer på Uni-fakulteterne, Skjoldhøj kollegiet, "Ved Gravens Rand", Slagtehal 3 (filmklub med "udture" i Botanisk Have og i Studestalden ved Arp studiet på Skovvejen), Pan Klubben, div. klubber i Mejlgade (Don Quijote)./rw

Udvalgte rytmiske Århus-albums fra halvfemserne

Cut ´ N ´ Move "Get Serious", SoulPower Productions, 1991

Her Personal Pain "Songs from Cinema Café", Pladecompagniet, 1992

Shirtsville "Girls deserve the best", BMG Ariola /Genlyd, 1992

Picnic "Reverse Ahead", InterMusic, 1992

Pixie Killers "One size fits all", InterMusic, 1993

King Kane "Candy for the Kids" + "Elevator Music", demoer, 1992-1994?

Inside the Whale "In Nature´s Uniform", Pladecompagniet, 1994

Funerals "Commercial Outlet", AGM Music, 1994

Nice Little Penguins "Flying", Replay, 1994

Sticks ´ n ´ Fire "Stop that Train", CMC-Elap, 1994

Impotators "Perfect Day", Kick Music, 1995

Ruby Fruit Jungle "Ruby Fruit Jungle", Start/Sony, 1996

Vildensky "Utyskme", Mangel på Ilt, 1997

Sorten Muld "Mark II", Sony, 1997

AnniOne "AnniOne", 1997

Picnic "Gladiator A GoGo", 1998

The Burning Primitive "Another dead discodancer", Martian Records, 1998

Under Byen "Kyst", Pladeselskabet Have A Cigar, 1999

Marie Frank "Ancient pleasures", 1999

Nephew "Swimming Time", Martian Records, 2000

Shanks.dk "Quick Recovery", R&S Records, 2000 (bl.a. med Nephew/Spleen United-producer Carsten Heller og René Munk Thalund, Nephew).

Brimstone Butterfly "Gonepteryx Rhamni", 2001

Tina Dickow "Fuel", 2001

Michael Learns to Rock, div.

/RW